

The concrete lexical units most widely used at the lessons are given. The effectiveness of work with synonyms and antonyms using tests is proved. The usage of synonyms/antonyms helps to enrich students' vocabulary, raise their interest to the subject they study, promotes the achievement of the main goal – the formation of communicative skills.

Key words: effective method, communicative skills, synonyms, antonyms, tests, vocabulary.

Стаття надійшла до редколегії
10.04.2015 р.

УДК 378

Юлія Снеда

Змістові компоненти іншомовної підготовки

У статті здійснено теоретичний аналіз праць науковців у галузі педагогіки професійної освіти, розглянуто іншомовну підготовку як педагогічне поняття, виявлено дидактичні та методологічні ознаки педагогічного процесу іншомовної підготовки, висвітлено аналіз педагогічних досліджень та доведено актуальність теми цієї публікації. На основі досліджень науковців виявлено змістові компоненти іншомовної підготовки (навчально-змістовий, цільовий, процесуально-діяльнісний, результативний) та окреслено власне структуру цього педагогічного процесу. Внаслідок аналізу методологічних і дидактичних характеристик навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» визначено сутність педагогічного поняття іншомовної підготовки, проаналізовано та обґрунтовано змістові компоненти моделі іншомовної підготовки. Ці компоненти розглянуто окремо відповідно до організації навчального процесу навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» для студентів нефілологічних спеціальностей задля конструювання педагогічної моделі в перспективі.

Ключові слова: іншомовна підготовка, особливості іншомовної підготовки, змістові компоненти іншомовної підготовки.

Постановка наукової проблеми та її значення. У світлі освітянських реформ спостерігається тенденція до конструювання нових університетських автономних програм задля створення якісно нової освітньої системи. Сучасні освітні процеси та необхідність прогнозувати перспективи розвитку зумовили й потребу педагогічного моделювання іншомовної підготовки студентів. Дослідження особливостей іншомовної підготовки набуває сьогодні особливої актуальності, оскільки навчальний процес переорієнтовано на самостійно-індивідуальну діяльність студентів та нове співвідношення аудиторних і самостійних годин навчальної дисципліни «Іноземна мова». У фахових публікаціях науковці активно обговорюють важливість вивчення іноземних мов у спектрі професійного спілкування, акцентуючи увагу на вдосконалення уже традиційних форм та методів навчання. Процес вивчення іноземних мов набуває особливого значення у парадигмі глобальних політичних та економічних змін. Готовність до іншомовного спілкування, можливість активно вступати в бесіду, бути залученим до професійного спілкування є власне тими показниками, що відображають якість освітнього процесу університетів, а саме ефективність професійної іншомовної підготовки студентів природничих спеціальностей.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання професійної підготовки фахівців досліджували П. Атутов, І. Бех, Н. Бібік, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Сидоренко та інші. Проблеми професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю вивчали науковці М. Архангельська, Г. Білецька, О. Вознюк, Г. Головченко, Р. Гришкова, Ю. Маршавін, О. Тарнопольський. У педагогічних доробках В.Боброва, Р. Гришкова, В.Євтушевського, Ю. Канищенко, Ю. Ніколенко показано особливості фахової підготовки студентів економічних спеціальностей. Формування іншомовної підготовки відображені у працях таких науковців, як Л. Барна, І. Бутницький, І. Зімня, О. Кучеренко, О. Леонтєв, І. Мегалова, Н. Микитенко, Д. Хаймз, Л. Шевчик.

Мета і завдання статті – визначити та проаналізувати змістові компоненти моделі іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Актуальність дослідження іншомовної підготовки зумовлена новими реформаційними освітніми процесами та новими перспективами, тому ми вбачаємо доцільність вивчення педагогічного поняття іншомовна підготовка для конструювання моделі змісту такої підготовки. Термін іншомовна підготовка згадується у працях багатьох науковців, однак чіткого формулювання ми не знаходимо. За тлумаченням терміна *підготовка* звертаємося до словника української мови, у якому знаходимо таке пояснення:

1. Дія за значенням дієслова –

2. Запас знань, навичок, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності [6, с. 417].

Власне, друге роз'яснення слова *підготовка* за словником української мови дає нам змогу стверджувати, що підготовка охоплює такі поняття: навчання, ціль, процес (діяльність), результат, що стали ключовими аспектами в окресленні змістових компонентів іншомовної підготовки.

На нашу думку, професійна іншомовна підготовка передбачає поєднання методичної та дидактичної складових частин навчального процесу. (від грец. *μέθοδος* – «шлях через») навчання окремої навчальної дисципліни (предмета) – галузь педагогічної науки, що є окремою теорією навчання. Методику навчання окремого предмета слід розглядати як спосіб організації практичної та теоретичної діяльності учасників процесу навчання, зумовлений закономірностями та особливостями змісту навчального предмета [8, с. 57]. Іншомовна підготовка потребує і дидактичного тлумачення, оскільки дидактика, як окремий розділ педагогічної науки відповідає на основні питання: коли навчити? (зміст освіти); як навчити? (методи і принципи). Отже, основні дидактичні принципи навчання предмета – основні теоретичні вихідні положення, за якими здійснюється вивчення окремої навчальної дисципліни, у цьому разі навчання іноземної мови професійного спрямування. До цих положень належать:

- спрямованість навчання на розв'язання завдань освіти, розвитку й виховання;
- науковість навчання;
- систематичність і послідовність навчання;
- доступність навчання, урахування вікових особливостей;
- наочність навчання;
- зв'язок навчання з реальним життям;
- свідомість і активність у навчанні;
- міцність засвоєння знань, умінь та навичок.

На основі перелічених дидактичних принципів (науковості, систематичності, системності та ін.) виділяємо *навчально-змістовий компонент* моделі іншомовної підготовки: а власне, опрацювання дидактичного матеріалу та вивчення автентичного, опрацювання лексико-граматичного матеріалу, залучення аудіо- та відеоматеріалів, що сприяють формуванню іноземної мовленнєвої компетенції.

Більшість дослідників у галузі іншомовної підготовки виокремлюють два види іншомовної компетенції – професійно-комунікативну та міжкультурно-комунікативну, акцентуючи увагу на таких принципах реалізації формування комунікативної компетенції:

- принцип особистісно діяльнісної орієнтації;
- принцип комунікативної спрямованості; принцип професійної спрямованості;
- принцип полікультурності;
- принцип інтегрованості.

Усі вищезгадані принципи важливі у процесі формування професійно-комунікативної та міжкультурно-комунікативної компетенцій [7, с. 234].

Навчальний процес іноземної мови студентів немовних спеціальностей здійснюється завдяки реалізації принципів формування професійної та міжкультурної комунікативних компетенцій. Підсумовуючи усе згадане, зазначаємо, що формування перелічених компетенцій та організація навчального процесу іноземної мови професійного спрямування відбувається за компетентнісним підходом, а в нашій моделі змісту іншомовної підготовки виокремлюється у *цільовий компонент*, що охоплює такі аспекти: формування мотивації до іншомовного спілкування, формування комунікативної (мовленнєвої) компетенції, формування культурної компетенції та професійно значущих якостей майбутніх фахівців.

Іноземна мова професійного спрямування трактується як навчальна дисципліна, а іншомовна підготовка – більш узагальнене поняття, яке розглядається як педагогічний процес. Іншомовна

підготовка як практичний та педагогічний навчальний процес відбувається завдяки певним формам навчання, що сприяють формуванню комунікативних компетенцій та детальніше описані у цільовому компоненті. Процес вивчення іноземної мови професійного спрямування відбувається у вигляді практичних занять (як вид аудиторної діяльності) та індивідуально-самостійної роботи (позааудиторної діяльності) студентів. Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання студентами відповідних завдань. Обидва види діяльності студентів сформовано в модульну систему контролю набутих знань, власне форми навчання утворюють *процесуально-діяльнісний компонент* моделі іншомовної підготовки.

Викладання професійно орієнтованої іноземної мови полягає в практичному поєднанні з фаховими дисциплінами для отримання додаткових професійних знань. Іноземна мова виступає засобом підвищення професійної компетентності та є неодмінною умовою успішної професійної діяльності спеціаліста, здатного здійснювати ділові контакти з іншомовними колегами, – такі навички є показниками ефективності іншомовної підготовки, тому модель іншомовної підготовки містить *результативний компонент*, що включає моніторинг, тестування для виявлення власне результатів вивчення навчальної дисципліни. У нашому закладі студенти магістерської програми навчання представляють свої магістерські роботи іноземною мовою, викладачі іноземної мови професійного спрямування здійснюють консультативну роботу перед захистом цих дипломних робіт. Такий завершальний етап вивчення іноземної мови дає перспективну можливість впроваджувати основи академічної англійської комунікації у програми навчальної дисципліни іноземної мови професійного спрямування, задля обміну міжнародною науковою інформацією та розв'язання стратегічних професійних завдань. Навчання іноземної мови як засобу міжнародної наукової, економічної та суспільно політичної комунікації набуло нового значення, про що свідчить зростання наукових інтересів у сфері іншомовної підготовки та велика кількість публікацій у вітчизняних і закордонних виданнях.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, процес іншомовної підготовки, що охоплює методичні та дидактичні принципи, є важливою складовою частиною у системі професійної університетської підготовки студентів нефілологічних факультетів. Завершальним етапом процесу іншомовної підготовки студентів ВНЗ є готовність до іншомовного спілкування, що можливе у процесі досконалого навчального процесу, з урахуванням усіх зазначених вищеметодичних та дидактичних принципів. Модель іншомовної підготовки охоплює такі змістові компоненти як навчально-змістовий, цільовий, процесуально-діяльнісний, результативний. Професійна іншомовна підготовка випускника університету – це педагогічне поняття, представлене рівнем формування та готовності до іншомовного спілкування. Проаналізувавши наукові публікації сучасних дослідників у галузі педагогіки професійної освіти, можемо стверджувати, який іншомовна підготовка є узагальненим педагогічним терміном, що охоплює розуміння комплексного процесу викладання і структурно-поетапного навчального процесу для отримання кінцевого результату – формування іноземної мовленнєвої компетенції та готовності до іншомовного спілкування. У наступній публікації спробуємо схематично відобразити всі визначені компоненти іншомовної підготовки та окреслити їх у педагогічну модель іншомовної підготовки, що передбачає докладніше дослідження кожного зазначеного компонента.

Джерела та література

1. Архангельский С. Н. Лекции по научной организации учебного процесса высшей школы / С. Н. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1976. – 169 с.
2. Зязюн І. А. Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : монографія / І. А. Зязюн. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.
3. Кричківська О. Сучасні технології формування міжкультурної комунікативної компетенції : зарубіжний досвід / О. Кричківська // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі : зб. наук. пр. / за ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Ч. 2. – Львів : Вид. центр ім. Івана Франка, 2007. – 282 с.
4. Літікова О. І. Підготовка фахівців економічних спеціальностей у системі диференційованого навчання іноземних мов / О. І. Літікова // Вища освіта України. – 2006. – № 1. – С. 202–208.

5. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці : точки відліку / Є. О. Лодатко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – Вип. № 1. – 170 с.
6. Словник української мови. В 11 т. Т. 6. / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1976. – 417 с.
7. Снеда Ю. С. Особливості іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей / Ю. С. Снеда // Наукові записки університету «Острозька академія»: зб. наук. пр. Серія : Філологічна / уклад. : І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог, 2014. – Вип. 42. – 330 с.
8. Українська психологічна термінологія : словник-довідник / за ред. М.-Л. А. Чепи. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010.
9. Dudley Evans T. Developments in English for Specific Purposes / T. Dudley-Evans, M. J. St. John. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 301 p.
10. Hutchinson T. English for specific purposes: A Learning-centred Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 183 p.

Снеда Юлія. **Содержательные компоненты иноязычной подготовки.** Внимание к изучению иностранного языка обосновано современными изменениями в мировой политике и в научной среде, процессом реформирования учебных программ университетов. В статье осуществлён анализ работ учёных в области иноязычной подготовки студентов нефилологических специальностей. Определено и представлено педагогическое понятие иноязычная подготовка студентов нефилологических факультетов согласно дидактических и методологических принципов учебного процесса учебной дисциплины «Иностранный язык профессионального направления». В данной работе изложены основные принципы формирования иноязычной подготовки студентов нефилологических специальностей, определены характерные особенности учебного процесса для студентов нефилологических специальностей, а также представлены и проанализированы содержательные компоненты иноязычной подготовки: целевой, учебно-изучительный, процессуально-деятельностный и результативный. Эти компоненты изучены с целью моделирования иноязычной подготовки студентов нефилологических специальностей в следующих научных исследованиях.

Ключевые слова: иноязычная подготовка, содержание иноязычной подготовки, содержательные компоненты иноязычной подготовки студентов нефилологических специальностей.

Snieda Yuliya. **Content Components of Foreign – Language Training.** Due to the modern tendencies to changes in the scientific branches, the actuality of teaching and studying foreign languages for specific purposes has become more popular nowadays. The article deals with the main questions of foreign – language training. The theoretical analysis of pedagogical researches and the scientific definition of foreign – language training have been analyzed in the article. As a result: content components of foreign – language training have been outlined and studied for the prospects of pedagogical research. In order to define and outline most important components of foreign – language training content we consulted special dictionary and found out the definition of the term preparation (training), which includes such aspects as: purpose, studying, process and result. According to the defined aspects we outlined some special components of foreign – language preparation (training). The methodological peculiarities of foreign language training and also the basis of forming foreign language competence are analyzed in the article. All defined components will be included into the construction of pedagogical model for the future prospects of scientific research.

Key words: foreign-language training, the content of foreign-language training, components of foreign – language training, the pedagogical model of foreign – language training.

Стаття надійшла до редколегії
10.04.2015 р.